

Innovaatio- ja elinkeinopolitiikan pohjoismainen yhteistyöohjelma 2014–2017

**Innovaatio- ja elinkeinopolitiikan pohjoismainen
yhteistyöohjelma 2014–2017**

ISBN 978-92-893-2740-4

<http://dx.doi.org/10.6027/ANP2014-723>

ANP 2014:723

© Pohjoismaiden ministerineuvosto 2014

Ulkoasu: Jette Koefoed

Kannen kuva: ImageSelect

Kuvat: Image Select

Kirjasinlaji: Meta LF

www.norden.org/fi/julkaisut

Pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismainen yhteistyö on yksi maailman laajimpia alueellisia yhteistyömuotoja. Yhteistyön piiriin kuuluvat Islanti, Norja, Ruotsi, Suomi ja Tanska sekä Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti.

Pohjoismaista yhteistyötä tehdään politiikan, talouden ja kulttuurin aloilla tärkeänä osana eurooppalaista ja kansainvälistä yhteistyötä. Pohjoismaisen yhteisön tavoitteena on vahva Pohjola vahvassa Euroopassa.

Pohjoismainen yhteistyö pyrkii vahvistamaan pohjoismaisia ja alueellisia etuja ja arvoja globaalissa maailmassa. Maiden yhteiset arvot lujittavat osaltaan Pohjolan asemaa yhtenä maailman innovatiivisimmista ja kilpailukykyisimmistä alueista.

Pohjoismaiden ministerineuvosto

Ved Stranden 18

DK-1061 København K

Puhelin (+45) 3396 0200

www.norden.org

Innovaatio- ja elinkeinopolitiikan pohjoismainen yhteistyöohjelma 2014–2017

Esipuhe	4
Tulevaisuuden haasteisiin vastaaminen	5
Yhteistyön linjaukset vuosina 2014–2017	9
Teema-alueet ja lippulaivahankkeet	10
Yrittäjyys ja rahoitus	10
Vihreä kasvu	12
Uudet hyvinvointiratkaisut	14
Kulttuuri ja luovuus kasvun edistäjinä	16
Lippulaivahankkeiden toteutus, rahoitus ja seuranta	18

Esipuhe

Pohjoismailla on pitkä yhteistyöperinne. Sen pohjana ovat yhteiset arvot ja tahto saavuttaa tuloksia, jotka edistävät alueen dynaamista kehitystä. Päämääränä on muun muassa tehdä asumisesta, työnteosta ja yrittöiminnan harjoittamisesta Pohjoismaissa houkuttavaa ja vahvistaa Pohjoismaiden kansainvälistä kilpailukykyä.

Innovaatio- ja elinkeinopolitiikan pohjoismaisen yhteistyöohjelman lähtökohtana on vastata tiettyihin haasteisiin, joita Pohjoismailla on edessään.

Visiona on: Pohjoismaat – kestävän kasvun edelläkävijäalue.

Pohjoismaiseen yhteistyöhön sisältyy paljon kasvupotentiaalia. Yhteistyöohjelma keskittyy tulevien neljän vuoden aikana kaudella 2014–2017 neljään painopistealueeseen:

Yrittäjyys ja rahoitus, jossa painotetaan sekä yrittäjätaitojen vahvistamista ja varhaisvaiheen rahoitusmahdollisuuksien parantamista että Pohjoismaiden kehittämistä uusien, innovatiivisten sähköisten ratkaisujen edelläkävijäksi.

Vihreä kasvu, jolla vahvistetaan Pohjoismaita ilmastomyönteisten ratkaisujen ja vihreän kasvun johtavana innovaatioalueena.

Uudet hyvinvointiratkaisut, joilla vahvistetaan Pohjoismaita terveyden ja hyvinvoinnin innovatiivisena ja johtavana alueena.

Kulttuuri ja luovuus kasvun edistäjinä, joka painottuu vahvistamaan Pohjoismaiden kulttuurialojen ja luovien alojen kilpailukykyä ja edistämään niiden ja muiden talouden sektoreiden vuorovaikutusta.

Yhteistyöohjelman päämääränä on saada aikaan toimintaa, joka luo lisäarvoa sillä, että toiminta toteutetaan pohjoismaisella eikä kansallisella tasolla. Yhdessä voimme olla entistä vahvempi alue, ja yhteinen äänemme kantaa paremmin.

Pohjoismaiden elinkeinoministerien puolesta

Annie Lööf
Elinkeininministeri
Ruotsi

Tulevaisuuden haasteisiin vastaaminen

Pohjoismailla on edessään monia yhteiskunnallisia haasteita, jotka liittyvät muun muassa ilmastoon, energiaan, terveyteen ja väestön ikääntymiseen sekä vesi- ja elintarvikehuoltoon. Haasteet koskettavat monia aloja, ja sen vuoksi saatetaan tarvita eri yhteiskuntasektorien ja osaamisalueiden välistä yhteistyötä sekä yhteistyötä yli maiden rajojen. Haasteet vauhdittavat uusien kestävien ratkaisujen kehittämistä, mikä puolestaan voi tuoda mukanaan uusia mahdollisuuksia sekä yrittäjille ja yrityksille että julkisille toimijoille.

Muuttuva toimintaympäristö

Aikamme suuri haaste on saada aikaan kestävä talouskasvu, joka tuottaa yhteiskunnan palveluja laadukkaasti ja tehokkaasti laajan hyvinvoinnin ylläpitämiseen. Tästä on suoriuduttava maailmantaloudessa, jonka muutosvauhti suuri. Euroopan ja Pohjois-Amerikan vahvat taloudelliset keskukset ovat saaneet haastajakseen aivan uudenlaisen talousmaantieteen, jossa monet markkinat, etenkin Aasiassa ja Etelä-Amerikassa, kasvavat yhä vahvemmiksi ja vaikuttavat yhtä enemmän globaaliin kehitykseen. Afrikan mantereella tapahtuu samanaikaisesti merkittäviä poliittisia ja taloudellisia muutoksia.

Tuotteiden ja palvelujen tuotanto muodostaa nykyisessä kansainvälisessä kilpailutilanteessa yhä tiiviimmän ketjun. Siirtyminen valmiiden tuotteiden kauppaan perustuvasta kansainvälisestä taloudesta yhä suuremmassa määrin globaaleihin arvoketjuihin perustuvaan talouteen saa aikaan sen, että eri puolilla maailmaa sijaitsevat alueet ja yritykset vaikuttavat toisiinsa aikaisempaa enemmän. Investointeihin ja kasvuun vaikuttaa entistä enemmän myös se, että talouktemme muuttuu yhä tietopohjaisemmaksi. Tietopohjainen pääoma on tärkeä kehityksen ja kasvun vauhdittaja.

Suuret kansainväliset muutokset, joista voidaan kootusti käyttää nimitystä globalisaatio, ovat vaikuttaneet merkittävästi myös Pohjoismaihin ja muuttaneet kansainvälistä kilpailutilannettamme. On mahdotonta ennakoida pitävästi mainittujen muutosten tulevaa kehitystä. Tiedämme kuitenkin varmasti, että maailmanlaajuinen kilpailu markkinoista kovenee.

Tulevaisuuden kohtaaminen innovaation ja yhteistyön voimin

Uudet paikalliset, alueelliset ja globaalit haasteet asettavat uusia vaatimuksia

elinkeinoelämän ja yhteiskunnan kehitykselle. Voidaksemme vastata haasteisiin menestyksekkäästi meidän on asetettava innovaatiotoiminta etusijalle. Tämä koskee niin yksityistä kuin julkistakin sektoria. Mitä enemmän yhdistämme tietoa ja osaamista uusien tuotteiden, palvelujen, prosessien ja organisaatioratkaisujen kehittämiseksi, sitä paremmin olemme varustautuneet kohtaamaan tulevaisuuden Pohjoismaissa, Euroopassa ja maailman eri markkina-alueilla.

EU ja OECD korostavat tarjonta- ja kysyntä-näkökulmien yhteensovittamista ja talouden tarkastelemista kokonaisuutena. Tämä tarkoittaa sitä, että innovaatiopoliittiset panostukset on tehtävä useita eri toimijoita käsittävissä laaja-alaisissa kumppanuuksissa. Toimenpiteet on kohdistettava esimerkiksi uuden tiedon hankkimiseen, uusien teknisten tai palvelupohjaisten ratkaisujen kehittämiseen ja uusien ratkaisujen markkinakehityksen tukemiseen.

Julkiset toimijat voivat luoda edellytykset rajat ylittävälle yhteistyölle, joka voi tuottaa innovatiivisia ratkaisuja ja sillä tavalla vauhdittaa muutosprosesseja. Elinkeinoelämän ja julkisen toiminnan välinen jatkuva

vuoropuhelu on tässä yhteydessä hyvin tärkeää. Innovaatiotoiminnan edistämisen kannalta on myös tärkeää huolehtia rakenteiden avoimuudesta, niin että kaikki voivat olla mukana; naiset ja miehet, taustaltaan erilaiset ihmiset, nuoret ja vanhat. Pitkän työuran tuoma ajattelu, osaaminen ja taidot tulevat olemaan yhä tärkeämpi voimavara. Tasa-arvoiset ryhmät ovat myös luovempia, mikä on tärkeää innovaatioprosessissa. Naisilla ja miehillä tulee olla samat edellytykset hyödyntää osaamistaan, vaikuttaa ja päästä osalliseksi resursseista.

Pohjoismaiden innovaatiovoima pärjää jo nykyäänkin hyvin kansainvälisissä vertailuissa. On kuitenkin tärkeää, että jokainen maa jatkaa innovaatioilmaston ja talouden uudistumiskyvyn kehittämistä saadakseen aikaan kestävää talouskasvua. Tämä koskee muun muassa ilmastonmuutokseen ja resurssitehokkuuteen läheisesti liittyviä alueita ja väestökehitystä.

Koska haasteet ovat suuria, monisyisiä ja usein Pohjoismaiden yhteisiä, meillä on paljon voitettavanamme, kun teemme enemmän yhteistyötä niiden ratkaisemiseksi. Pohjoismailla on useilla innovaatio- ja elinkeinopo-

litiikan alueilla hyvät edellytykset kohdata tulevaisuus entistä vahvemman keskinäisen yhteistyön avulla.

Pohjoismaiden hyvät yhteistyöedellytykset perustuvat monille yhteisille arvoille ja vahvuuksille. Meillä on avoimuuden, saavutettavuuden, tasa-arvon ja oikeusturvan perinne. Yhteiskuntarakenteemme ja hyvinvointijärjestelmämme ovat samankaltaisia ja kansainvälisten vertailujen kärkipäässä. Mailla on myös monia tärkeitä raaka-aineita ja luonnonvaroja ja kehittynyttä jalostusteollisuutta sekä ainutlaatuisen suotuisat ilmastoedellytykset. Kaikki maat ovat nykyään kehittäneet suhteellisen pitkälle myös sähköisiä ratkaisuja. Lisäksi olemme päässeet pitkälle monien tärkeiden ympäristöasioiden parissa tehtävässä työssä. Maille on ominaista myös suhteellisen harva asutus ja pienet kotimarkkinat sekä suuri riippuvuus muusta maailmasta. Maiden väliset eroavaisuudet voivat samalla avata mahdollisuuksia kokemusten- ja tiedonvaihtoon.

Pohjoismaisen yhteistyön lisäarvo

Pohjoismaat ovat maailman yhdenneksitoista suurin talous, ja kun toimimme yhdessä, äänemme kuuluu paremmin globaaleissa yh-

teyksissä. Pohjoismaisen yhteistyön lisäarvo koostuu useista osista. Pohjoismaisen yhteistyö lisää kansainvälistä vaikuttavuuttamme. Voimme vaihtaa kokemuksia ja tietoa. Voimme jakaa keskenämme tiedon tuottamisen, infrastruktuurin ja datan kustannuksia. Voimme käsitellä rajat ylittäviä ongelmia, luoda yhteisiä ratkaisuja ja kehittää yhteisiä foorumeita pohjoismaisille yrityksille ja julkisille toimijoille. Kaikki hyötyvät hedelmällisestä yhteistyöstä: Pohjoismaat alueena, alueen yritykset ja asukkaat.

YHTEISTYÖN LINJAUKSET VUOSINA 2014–2017

Pohjoismaiden elinkeinoministerit hyväksyivät syksyllä 2010 innovaatio- ja elinkeinopolitiikan pohjoismaisen yhteistyöohjelman vuosiksi 2011–2013. Valituilla teema-alueilla, joita olivat innovaatiot, yrittäjyys, vihreä kasvu ja hyvinvointi, toteutettiin kuusi lippulaivahanketta. Vuosia 2014–2017 koskevan uuden pohjoismaisen yhteistyöohjelman linja nojautuu edellisen yhteistyöohjelman kokemuksille ja hyvälle tuloksille.

Uutta yhteistyöohjelmaa laadittaessa on käyty keskusteluja Pohjoismaiden kesken sekä elinkeinoelämän ja julkisen toiminnan edustajien kanssa. Tämän tuloksena on tuotu esille joitakin innovaatio- ja elinkeinopolitiikan pohjoismaisen yhteistyön tärkeitä alueita.

Uusi innovaatio- ja elinkeinopolitiikan pohjoismainen yhteistyöohjelma 2014–2017 koostuu neljästä teema-alueesta, joiden kaikkien lähtökohtana ovat tietyt haasteet. Teema-alueet ovat:

- yrittäjyys ja rahoitus
- vihreä kasvu
- uudet hyvinvointiratkaisut
- kulttuuri ja luovuus kasvun edistäjinä.

Ohjelman neljä teema-aluetta ovat laajoja ja sisältävät monia haasteita. Teema-alueilla käynnistetään niin sanottuja lippulaivahankkeita. Jokaisen lippulaivahankkeen toimenpiteiltä edellytetään,

että pohjoismaisen yhteistyön voi olettaa vahvistavan tuloksia. Jotkut lippulaivahankkeisiin sisältyvät toimenpiteet ovat luonteeltaan analyttisiä, jotkut puolestaan operatiivisempia.

Tässä ohjelmassa kuvaillaan ainoastaan lyhyesti lippulaivahankkeiden linjoja. Tarkempi sisältö muotoutuu hankkeisiin mukaan tulevien toimijoiden laatimissa esiprojekteissa ja projektikuvauksissa.

Tässä yhteistyöohjelmassa kerrotaan, mitä toimia tullaan vähimmilläänkin toteuttamaan Pohjoismaiden innovaatio- ja elinkeinopolitiikan alalla vuosina 2014–2017. Lippulaivahankkeiden ohella innovaatio- ja elinkeinopolitiikan pohjoismaiseen yhteistyöhön sisältyy muitakin projekteja ja toimia. Tällainen suurehko projekti on NordMin, *Network of Expertise*, jonka tarkoituksena on muun muassa vahvistaa pohjoismaisen kaivos- ja mineraaliteollisuuden kilpailukykyä ja tehdä tunnetuksi alan merkitystä Pohjoismaiden ja Euroopan vihreälle kasvulle.

Yrittäjyys ja rahoitus

Yrittäjyys on tärkeä innovaatioiden ja talouskasvun vauhdittaja. Pohjoismaat ovat viime vuosina parantaneet monessa suhteessa yrittäjyyden ja yrittämisen edellytyksiä. Esimerkiksi Maailmanpankin *Doing business* -indeksi (joka analysoi yrittämisen edellytyksiä) rankkaa kaikki Pohjoismaat korkealle vuonna 2013. Samalla on tärkeää, että uusien ja kasvavien yritysten edellytyksiä vahvistetaan entisestään ja edistetään näin innovaatiovoimaa ja sitä kautta talouskasvua.

Uudet yritykset haastavat vakiintunutta elinkeinoelämää, ja monet nuoret yritykset rakentavat toimintansa uusien liiketoimintamallien varaan ja kehittävät uusia markkinoita. Sähköisten ratkaisujen myötä syntyy myös uusia yrittämisen mahdollisuuksia. Jotta sähköistymisen täyttää potentiaalia voitaisiin hyödyntää, on tärkeää, että pelikenttä ja

puitteet ovat vallitsevien uusien edellytysten kannalta mahdollisimman tarkoituksenmukaiset. Pohjoismaat ovat iso ja kiinnostava markkina-alue. Sen vuoksi on tärkeää jatkaa aktiivisesti myös rajaesteiden poistamista.

Osaamisen ja pääoman saatavuus ovat kaksi tärkeää näkökohtaa yrityksen kasvukyvyyssä. Vaikka kaikkeen yrittämiseen liittyy riskejä, olipa sitten kyse vasta perustetusta tai jo paikkansa vakiinnuttaneesta yrityksestä, epävarmuus on erityisen suuri, jos liikeideat ovat luonteeltaan uutta luovia. Investoinnit innovaatiotoimintaan ovat monesti hyvin epävarmoja, ja menestyminen edellyttää usein kykyä yhdistää erilaista osaamista ja erilaisia taloudellisia resursseja. Bisnesenkeeli-investoinnit ovat alue, joka on saanut yhä enemmän huomiota osakseen, sillä bisnesenkelit voivat rahoituksen ohella tarjota myös mentorointia ja verkostoja sekä siirtää osaamista.

The Nordic Growth Entrepreneurship Review 2012 -katsauksessa todetaan, että pohjoismaisen yrittäjyyden vahvistamiseen on olemassa hyvät edellytykset. Raportissa mainitaan joitakin edelleenkin tärkeitä yhteistyöalueita: osaamisen ja tiedon kehittämisen sekä neuvonnan ja rahoituksen jo alkuvaiheessa. Koordinoitu pohjoismaainen kokemustenvaihto, resurssien hankkiminen ja panostukset yrittäjyyteen parantavat edellytyksiä edistää yrittäjyyttä ja yritysten kasvua Pohjoismaissa.

Lippulaivahanke:
Pohjoismainen yrittäjyys- ja rahoituskumppanuus
(Vastuun: Islanti)

Tällä lippulaivahankkeella on tarkoitus edistää yrittäjyyttä ja yrittämistä vahvistamalla yrittäjyystaitoja ja parantamalla rahoitusmahdollisuuksia. Päämääränä on, että Pohjoismaista tulisi kasvuyrittämisen johtava alue maailmassa.

Lippulaivahanke pyrkii luomaan pienyrityksille kasvumahdollisuuksia esimerkiksi mentoroinnilla, neuvonnalla ja rahoitusta edistävillä toimilla ennen kaikkea yrittämisen varhaisvaiheessa. Tarkoituksena on perustaa yhteistyöfoorumi, joka voi antaa konkreettisiin toimiin johtavia linjaussuosituksia. Kyseeseen voivat tulla myös näkökohdat, joilla on merkitystä yrityksen kansainvälistymismahdollisuuksille. Hanke tarjoaa Pohjoismaille mahdollisuuden erilaisia tehokkaita julkisia tukitoimia käsittävään ponnistukseen, joka perustuu Pohjoismaiden yhteiselle osaamiselle ja yhteisille kokemuksille yrittäjyyden ja pääomahuollon alueella.

Lippulaivahanke:
Innovatiiviset pohjoismaiset sähköiset ratkaisut
(Vastuun: Tanska)

Tämä lippulaivahanke tähtää siihen, että Pohjoismaista kehitetään uusien ja innovatiivisten sähköisten ratkaisujen edelläkävijäalue.

Pohjoismaat ovat vahvoja sähköisten ratkaisujen alueella. Yrityksille on tarjolla sähköisten ratkaisujen kehittämiseen hyvä infrastruktuuri, luotettavaa julkista tietoa ja merkittävää potentiaalia, mikä voi luoda kasvua ja työllisyyttä. Projektin avulla halutaan raivata esteitä sähköisten ratkaisujen yhteispohjoismaisten markkinoiden tieltä ja tukea Pohjoismaiden käyttöön soveltuvien uusien, innovatiivisten sähköisten ratkaisujen kehittämistä. Ajatuksena on, että tämä lippulaivahanke vahvistaa Pohjoismaita sähköisten ratkaisujen edelläkävijäalueena ja raivaa tietä Euroopan sähköisten ratkaisujen sisämarkkinoille.

Vihreä kasvu

Pohjoismaiden kunnianhimoiset ympäristötavoitteet voivat vauhdittaa innovaatioita. Panostuksissa vihreään kasvuun ei ole kyse pelkästään uusien tekniikoiden kehittämisestä ja energiasta, vaan myös muista älykkäistä, resurssitehokkaista ratkaisuista ja palveluista.

Vihreän kasvun käsite on nykyään vakiintunut yleisesti, ja on olemassa vahva poliittinen tahto ohjata yhteiskunnan kehitystä tähän suuntaan. Tärkeä edellytys vihreälle ja kestäväälle kasvuille on se, että kehitetään markkinoita, joilla on kysyntää tämän tyyppisille ratkaisuille. Julkisilla toimijoilla on tässä hyvät mahdollisuudet priorisoida, tilata ja luoda edellytyksiä vihreälle kasvuille useilla eri alueilla.

Pohjoismaat voivat tehdä vihreään kasvuun liittyvää yhteistyötä monilla alueilla. Esimerkiksi vientipanostukset ovat tärkeitä,

mutta kehitystä saattavat haitata yksittäisten maiden vaikeudet paketoida ja kaupallistaa ”systeemiratkaisuja”. Pohjoismaisen tavaramerkin alla tehtävä yhteistyö parantaa pohjoismaisten toimijoiden kilpailukyvyyn edellytyksiä myös Pohjoismaiden ulkopuolisilla markkinoilla.

Innovaatio- ja elinkeinopolitiikan pohjoismaisen yhteistyöohjelman 2011–2013 puitteissa käynnistettiin *Nordic Built* -lippulaivahanke. Sillä haluttiin muun muassa vauhdittaa ilmastomyönteisen ja energiatehokkaan rakennussektorin kilpailukykyisiä pohjoismaisia toiminta-ajatuksia. On siis jo olemassa yhteistyöfoorumi, joka tarjoaa hyvät edellytykset jatkaa pohjoismaisen työn kehittämistä tällä vihreän kasvun kannalta tärkeällä alalla.

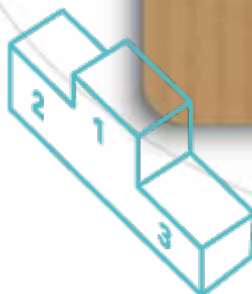
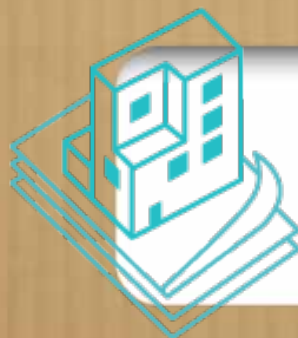
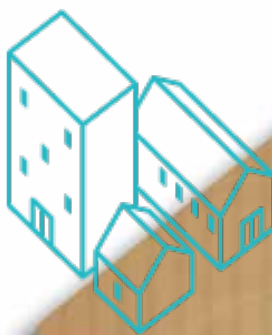
Lippulaivahanke:

Nordic Built 2.0.

(Vastuunaa: Tanska)

Lippulaivahankkeen tavoitteena on vahvistaa Pohjoismaita ilmastomyönteisten ratkaisujen ja vihreän kasvun johtavana innovaatioalueena. Hanke auttaa kehittämään rakennusalan ja joidenkin lähialojen pohjoismaisia kokonaisratkaisuja ja vahvistamaan niiden kansainvälisiä vahvuuksia. Tämä koskee esimerkiksi materiaalintuotantoa, neuvontaa, tietotekniikkaa ja niin sanottuja älykaupunkitekniikoita. Hankkeella pyritään vahvistamaan alan pohjoismaista tavaramerkkiä ja parantamaan vientiä.

Ajatuksena on, että lippulaivahanke jatkaisi edellisen ohjelmakauden *Nordic Built* -lippulaivahanketta. *Nordic Built Charter* -peruskirjassa määriteltyjen periaatteiden pohjalta toteutetaan konkreettisia toimia, joilla hankitaan näkyvyyttä kyseisten alojen pohjoismaisille vahvuuksille, arvoille ja osaamiselle myös kansainvälisesti.

Uudet hyvinvointiratkaisut

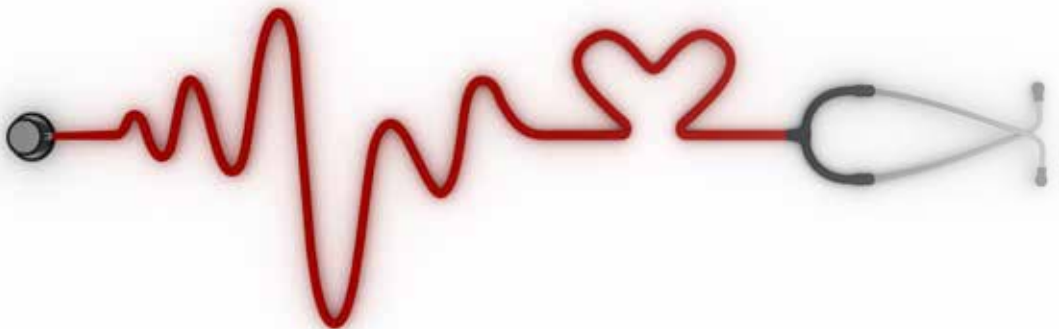
Kaikissa Pohjoismaissa tapahtuu suuria demografisia muutoksia, mikä aiheuttaa muospaineita 1900-luvulla rakennetuille hyvinvointijärjestelmille. Institutionaalisia järjestelmiä – lasten päivähoitoa, koulutusta, työväilytystä, sairausvakuutusta ja vanhus-tenhuoltoa – on uudistettava vastaamaan väestökehitystä.

Käyttäjien vaatimukset kasvavat, mikä aiheuttaa sen, että hyvinvointijärjestelmän on asteittain selviydyttävä uusista tehtävistä ja jalostuttava. Hyvinvointijärjestelmän kaikilla osa-alueilla tarvitaan uusia ratkaisuja, jotta yhteiskunnan palveluja pystytään toimittamaan laadukkaasti ja tehokkaasti.

Hyvinvointijärjestelmän haasteet ovat luonteeltaan jossakin määrin globaaleja. On

olemassa joitakin yhteisiä, etenkin Pohjoismaita yhdistäviä piirteitä, kuten väestöra-kenne. Terveys-, hoito- ja hoiva-ala on tärkeä sektori, jolla kaikki Pohjoismaat pyrkivät kehittämään hyvinvointiratkaisuja. Koska hyvinvointijärjestelmä rahoitetaan pääasiallisesti julkisin varoin, julkisella sektorilla on toimintavapaus innovaatiokehityksen vauhdittamiseen julkisten hankintojen, uusien liikemallien sekä tutkimukseen ja kehitykseen tehtävien investointien avulla.

Tiettyihin terveys-, hoito- ja hoiva-alan kysymyksiin keskittyvä pohjoismainen yhteistyö voi luoda edellytykset kehittää uutta tietoa sekä uusia menetelmiä ja liiketoimintaratkaisuja, joita voidaan soveltaa kussakin maassa ja joista lisäksi saattaa kehittyä uusia, vahvoja vientituotteita.

Lippulaivahanke:

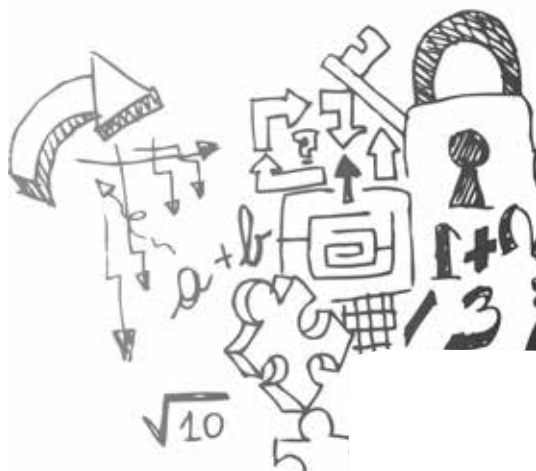
Innovatiiviset pohjoismaiset hyvinvointiratkaisut

(Vastuumaat: Norja ja Ruotsi)

Lippulaivahankkeen on tarkoitus vahvistaa Pohjoismaita innovatiivisena ja johtavana alueena maailmassa terveyden, hoidon, hoidon ja hyvinvoinnin alalla ja luoda sitä kautta edellytykset myös hyvinvointiratkaisujen viennin kasvulle.

Tähän lippulaivahankkeeseen on ajateltu sisällyttää lähinnä vuorovaikutusympäristöjen kehittäminen ja tarvelähtöiset innovaatiot, esimerkiksi julkisten hankintojen kautta. Hanke perustuu osittain aikaisemalle *Innovaatiota julkisissa hankinnoissa ja sääntelyssä* -lippulaivahankkeelle. Uuden lippulaivahankkeen on tarkoitus tuottaa uutta tietoa sekä uusia työvälineitä ja menetelmiä innovaation edistämiseksi selkeästi muotoiltujen tarpeiden pohjalta.

Terveydenhuollon, sairaanhoidon ja hoiva-alan innovaatiopotentiaalin hyödyntämiseksi saattaa olla tärkeää luoda myös tarvelähtöisten innovaatioiden testaus- ja kehitysympäristöjä, eräänlaisia innovaatiopolkuja. Nämä kokemukset on syytä ottaa huomioon, kun lippulaivahankkeessa kehitetään vuorovaikutusympäristöjä ja muita toimia tiiviissä vuoropuhelussa toimijoiden kanssa.

Kulttuuri ja luovuus kasvun edistäjinä

Kulttuurialat ja luovat alat ovat saaneet yhä enemmän huomiota elinkeinopolitiikassa. Kyse on esimerkiksi yrityksistä, jotka toimittavat tuotteita tai palveluja muotoilun, muodin, elokuvan, musiikin, kirjallisuuden, tietokonepelien yms. alalla. Pohjoismaisessa yhteistyössä KreaNord on toiminut kulttuuri-alojen ja luovien alojen kehittämisen parissa vuodesta 2008 lähtien (ks. www.kreanord.org). Yhteistyötä varten on siis jo olemassa pohjoismainen alusta. Ajatuksena on, että tällä teema-alueella toteutettavat toimet täydentäisivät ja tuottaisivat ylimääräistä pohjoismaista lisäarvoa KreaNordin toiminnan ohella.

Kulttuurialat ja luovat alat vahvistavat talouskasvua ja kasvavat jo nykyään EU:ssa monia muita aloja ripeämmin. Tämän sektorin tuotteiden, palvelujen ja osaamisen kysyntä kasvaa sekä Pohjoismaissa että muualla maailmassa, erityisesti uusissa kasvutalouksissa, eli kasvavan keskiluokan BRIC-maissa ja NEXT11-maissa. Myös yhteiskuntatalous muuttuu yhä palveluvaltaisemmaksi, ja palvelut kytkeytyvät yhä enemmän yritysten aineettomiin investointeihin ja aineettomaan pääomaan, muun muassa tietoon, muotoiluun ja tuotemerkkeihin. Aineettomien voimavarojen hoitaminen, suojeleminen ja kehittäminen muuttuu siis yhä tärkeämmäksi.

Pohjoismaissa on monilla kulttuurialoilla ja luovilla aloilla kykyjä ja innovatiivisia noodeja, jotka tunnustetaan paljolti myös muualla maailmassa. Kulttuurialojen ja luovien

alojen tuotteilla ja palveluilla on kysyntää etenkin sen vuoksi, että ne yhdistetään Pohjoismaihin, laatuun ja muihin myönteisiin arvoihin, joiden mielletään kuuluvan "pohjoismaiseen tavaramerkkiin". Pohjoismaisten kulttuurialan ja luovien elinkeinojen kasvava kansainvälinen myynti ja näytteille asettaminen voi myös lisätä kiinnostusta Pohjoismaihin yhtenäisenä alueena. Tällä puolestaan voi olla myönteisiä seurauksia muille elinkeinoille, esimerkiksi matkailu-elinkeinoille ja elämysmatkailulle. Pohjoismaiden matkailuun ja elämysteollisuuteen liittyviin innovaatioihin ja yhteistyöhön sekä alueen markkinoimiseksi tehtävään yhteistyöhön on potentiaalia. Matkailun, elämysteollisuuden ja markkinoinnin alalla on jo nykyään käynnissä erilaisia toimia, joita voitaisiin hyvin kehittää ja vahvistaa pohjoismaisessa yhteyksissä. Näin voidaan lisätä kansainvälistymistä ja vaikuttavuutta muun muassa uusilla kasvumarkkinoilla.

Kulttuurialat ja luovat alat voivat luoda innovatiivisia, käsitteellisiä ratkaisuja, monesti yhdessä muiden elinkeinojen kanssa. Kulttuurialojen ja luovien alojen ja muiden elinkeinojen välisen vuorovaikutuksen lisääminen voi siis johtaa uusien tuotteiden ja palvelujen syntyyn ja samalla monesti lisätä niiden esteettistä, sosiaalista tai ekologista arvoa. Tämä voi avata oven uusille markkinoille, auttaa myös muita elinkeinosektoreita menestymään ja vahvistaa pohjoismaisten yritysten kilpailukykyä.

Lippulaivahanke:

Pohjoismainen kumppanuus kulttuurialojen ja luovien alojen laajentamiseksi

(Vastuumaa: Suomi)

Tämän lippulaivahankkeen päämääränä on vahvistaa Pohjoismaiden kulttuurialojen ja luovien alojen kilpailukykyä myös globaalista näkökulmasta ja edistää näiden alojen vuorovaikutusta muiden talouden sektoreiden kanssa.

Pilottipanostuksia saatetaan toteuttaa kytkettäessä kulttuurialojen ja luovien alojen ja muiden talouden sektorien toimintaa vuorovaikutteisesti toisiinsa. Harkittavana on myös Pohjoismaiden kulttuurialojen ja luovien alojen kansainvälistä markkinointia koskeva yhteistyö. Lisäksi saatetaan tarvita panostusta alan pohjoismaisten yritysten liikeideoiden ja tuotteiden kehittämiseen. Myös ai-neettomien oikeuksien merkitystä kulttuurialojen ja luovien alojen yrityksille ja arvon luomiselle analysoidaan, samoin joitakin niihin liittyviä muita kysymyksiä, kuten mahdollisia rajaesteitä.

Lippulaivahankkeiden toteutus, rahoitus ja seuranta

Lippulaivahankkeiden vastuumaat huolehtivat työn vauhdittamisesta ja johtamisesta vuorovaikutuksessa muiden mukana olevien toimijoiden kanssa. Kaikkien Pohjoismaiden odotetaan osallistuvan aktiivisesti kaikkiin lippulaivahankkeisiin. Toimijat eivät kuitenkaan ole välttämättä samoja kaikissa neljässä lippulaivahankkeessa. Myös Pohjoismaiden ja eri toimijoiden välinen yhteistyö voi olla erilaista eri lippulaivahankkeissa. On tärkeää huolehtia toteuttavien toimien kunnollisesta kytkennästä ja tuesta kaikissa Pohjoismaissa. On myös tärkeää, että panostukset hyödyttävät kaikkia Pohjoismaita. Lisäksi on tärkeää ottaa elinkeinoelämä mukaan lippulaivahankkeisiin jo varhaisessa vaiheessa, samoin uudelleen työn kuluessa. Asianmukaisten pohjoismaisten toimijoiden tulee avustaa hankkeita osaamisen, verkostojen ja analyysien avulla.

Pohjoismaiden ministerineuvoston alainen Nordic Innovation ja elinkeinopolitiikan pohjoismainen virkamieskomitea ovat keskeisiä toimijoita yhteistyöohjelman täytäntöönpanossa, ja ne tarjoavat sekä strategista että hallinnollista tukea lippulaivahankkeissa. Nordic Innovation

kannustaa muun muassa yrittäjyyteen, kauppaan ja innovaatioihin sekä Pohjoismaissa että muualla. Se kokoaa yhteen Pohjoismaiden julkisia ja yksityisiä toimijoita ja toteuttaa projekteja luodakseen pohjoismaista lisäarvoa rajat ylittävällä yhteistyöllä.

Elinkeinopolitiikan pohjoismainen virkamieskomitea on myöntänyt kaikkiaan miljoona Tanskan kruunua lippulaivahankkeiden käynnistämiseen. Lippulaivahankkeiden muu rahoitus voi tulla Nordic Innovationilta, elinkeinopolitiikan virkamieskomitean projektivaroista ja muista Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoituslähteistä sekä kansallisten viranomaisten, järjestöjen tai yritysten osarahoituksena.

Lippulaivahankkeista vastuussa olevat laativat vuosittain työn edistymistä kuvaavan raportin Pohjoismaiden elinkeinoministereille. Elinkeinopolitiikan pohjoismaisella virkamieskomitealla on lisäksi valtuudet päättää lippulaivahankkeiden mahdollisesta väliarvioinnista vuoden 2015 lopussa.

norden

Pohjoismaiden ministerineuvosto

Ved Stranden 18
DK-1061 København K
www.norden.org

Innovaatio- ja elinkeinopolitiikan pohjoismainen yhteistyöohjelma 2014–2017

Pohjoismailla on pitkä yhteistyöperinne. Sen pohjana ovat yhteiset arvot ja tahto saavuttaa tuloksia, jotka edistävät alueen dynaamista kehitystä. Päämääränä on muun muassa tehdä asumisesta, työnteosta ja yritystoiminnan harjoittamisesta Pohjoismaissa houkuttavaa ja vahvistaa Pohjoismaiden kansainvälistä kilpailukykyä.

Innovaatio- ja elinkeinopolitiikan pohjoismaisen yhteistyöohjelman lähtökohtana on vastata tiettyihin haasteisiin, joita Pohjoismailla on edessään.

ANP 2014:723
ISBN 978-92-893-2740-4